

ХОРХЕ ЛУИС БОРХЕС
РАЗКАЗЪТ НА РОСЕНДО
ХУАРЕС

Превод от испански: Десислава Николаева, 2004

chitanka.info

Беше към единайсет часа вечерта. Отбих се в старомодната кръчма, префасонирана в бар, на ъгъла на улиците „Боливар“ и „Венесуела“^[1]. Вътре, в отсрещния ъгъл, седеше мъж, когото не познавах. Той ми махна да се приближа към масата му. Явно е изглеждал като някой, с когото е по-добре да не си сменяш шапките, защото незабавно му се подчиних. Беше седнал край една от масичките; по необясним начин разбрах, че отдавна не е мръднал от мястото си пред празната чаша. Не беше нито висок, нито нисък; приличаше на почтен занаятчия или може би на някогашен селянин. Редките му мустаци бяха посивели. Подозрителен като всички столичани, той не беше свалил шала си. Покани ме да пийна нещо с него. Седнах и се разговорихме. Всичко това се случи някъде към хиляда деветстотин трийсет и някоя година.

— Не сме се срещали, господине, вие само сте чували за мен — започна човекът, — но аз ви познавам. Аз съм Росендо Хуарес. Мисля, че покойният Николас Паредес ви е говорил за мен. Старецът си имаше свои слабости, обичаше да послъгва — не нарочно, а просто да забавлява хората. Сега, тъй като нямаме какво да правим, ще ви разкажа какво се случи всъщност през оная нощ. Нощта, когато убиха Говедаря. Вие, господине, сте разказали случката в един разказ; не съм от тия, дето могат да съдят за него, но ми се иска да научите истината за тия измишльотини...

Той направи пауза, сякаш искаше да подреди спомените си, и после продължи...

* * *

— В тоя живот на човек му се случват много неща, но едва покъсно, като минат годините, започва да ги проумява. Това, което преживях през оная нощ, си има дълбоки корени. Израснал съм в квартал Малдонадо, оттатък Флореста. То си беше един вонящ ров, но за щастие го канализираха. Винаги съм смятал, че няма човек, дето може да спре прогреса. А в края на краищата раждаш се, където ти е писано. Никога не ми е хрумвало да проверя кой е бащата, дето ме е направил. Клементина Хуарес, майка ми, беше много порядъчна жена — печелеше си хляба с ютията. Знаех, че беше от провинция Ентре

Риос или от Уругвай, така или иначе, често говореше за някакви роднини в град Концепсион в Уругвай. Растях си като тревата. Биехме се с момчетата с пръчки, наподобявайки бой с ножове. Тогава още не ни беше завладял футболът. Той си беше английска работа.

Една вечер един хулиган, Гармендия, взе да се заяжда с мен в кръчмата. Правех се на глух, ама оня си беше пийнал, та не искаше да ме остави на мира. Излязохме навън; бяхме вече на тротоара, когато той откряна вратата на кръчмата и каза на хората:

— Не се тревожете, връщам се веднага.

Бях се сдобил с нож. Тръгнахме към рекичката; вървахме бавно по посока на Малдонадо и се дебнехме един друг. Беше с няколко години по-голям от мен. Много пъти с него се бяхме били с пръчки, наподобявайки бой с ножове, и си знаех, че пръв ще ме намушка. Вървах по дясната страна на улицата, а той по лявата. Гармендия се спъна в някаква купчина смет. В мига, в който политна, аз се намерих отгоре му почти без да мисля. С един удар разрязах лицето му; счепкахме се; имаше миг, в който можеше всичко да се случи, накрая му нанесох удар с ножа, който бе последен. Чак по-късно усетих, че и той ме беше ранил, само някаква драскотина. През оная нощ ми стана ясно, че никак не е трудно да убиеш човек или пък да те убият. Рекичката беше далеч от нас; за да спечеля време, поприкрих покойния зад една пещ за тухли. От чиста глупост взех, че му задигнах пръстена, който носеше. Сложих си го на ръката, пооправих си шапката и се върнах в кръчмата. Влязох небрежно и казах:

— Изглежда, тоя, дете се върна, съм аз.

Поръчах си един коняк, защото наистина имах нужда от алкохол. Тогава някой ме предупреди за петното кръв.

Цяла нощ се въртах в кревата насам-натам; заспах чак призори. Сутринта дойдоха двама полицаи да ме приберат. Майка ми, вече покойница, бедната, вдигна олелия до бога. Поведоха ме, като да бях престъпник. Два дни и две нощи лежах в дранголника. Никой не дойде да ме види; само Луис Ирала, единственият ми истински приятел, ама не му разрешиха свиждане. Една сутрин капитанът ме извика. Беше се разположил удобно на стола и когато влязох, без да ме погледне, рече:

— Значи ти прати Гармендия на оня свят?

— Вие така казвате... — отговорих.

— За теб съм „господин капитан“. Без шеги и увъртания! Ето тук са показанията на свидетелите и пръстенът, който са намерили у вас. Подписвай признанието, и толкоз!

Потопи перото в мастилницата и ми го подаде.

— Оставете ме да си помисля, господин капитан — сетих се да отговоря.

— Давам ти двайсет и четири часа да премислиш всичко добре в кафеза. Няма да те притеснявам. Ако не се вразумиш, по-добре си мисли за приятното си прекарване на улица „Лае Ерас“^[2]...

Както вероятно допускате, не го схванах веднага.

— Виж, ако ти дойде умът в главата, ще останеш само няколко дни. После ще те измъкна, дон Паредес ме увери, че ще уреди работата ти.

Тези няколко дни станаха десет. Най-сетне си спомниха за мен. Подписах това, което искаха, и един полицай ме придружи до улица „Кабрера“.

Отпред бяха вързани много коне, а в къщата имаше повече хора, отколкото в бардак. Излезе, че било някакъв избран комитет. Дон Николас си пиеше кафето, та доста почаках, докато ми обърне внимание. Без да се притеснява много-много, ми каза, че ще ме изпрати в Морон, където се подготвяли избори. Даде ми препоръчително писмо за някой си господин Лаферер, който щял да ме изпробва. Писмото го написа един дребен младеж, облечен в черно, който съчиняваше стихчета; доколкото дочух, в тях се говореше за бедни квартали и мръсотия — неща, които хич не интересуват образованите хора. Поблагодарих му за услугата и си излязох. Върнах се сам, полицаят си бе отишъл.

Всяко зло за добро; провидението си знае работата. Смъртта на Гармендия, която в началото ми създаваше неприятности, сега откриваше нови пътища пред мен. Е, разбира се, властите ме държаха в ръцете си и ако не служех, както трябва, на партията, щяха пак да ме натикат в пандиза, но бях обнадежден и вярвах в себе си.

Господин Лаферер ме предупреди, че ако си гледам работата, както трябва, мога и далеч да стигна, даже да му стана телохранил. Правех всичко, което ми възлагаха. В Морон, а после и в предградията заслужих доверието на шефовете. Постепенно полицията и партията ми създадоха име на юначага; стана така, че без мен не можеха да

минат по време на изборите в покрайнините на столицата и в целия окръг. А по онова време изборите не бяха шега работа; не искам да ви отегчавам, господине, като ви разказвам за тая или оная кървава случка. И без това никога не съм можел да понасям радикалите; те са се хванали за брадата на радикала Алем и не я пускат. Нямаше човек, дете да не ме уважава. Намерих си жена — Луханера, купих си и един наперен риж жребец. Години наред се правех на Морейра, който навремето се е правил на някой друг гаучо циркаджия. Отдадох се на картите и на абсента.

Ние, старите хора, сме си бърбиви, но не се безпокойте, вече стигам до това, което искам да ви разкажа. Не знам дали вече не ви споменах за Луис Ирала. Рядък приятел. Вече беше човек на години, не се гнусеше от никаква работа и ме обичаше. Кракът му не беше стъпвал в разни изборджийски комитети. Живееше от труда си, беше дърводелец. С никого не се заяждаше и не търсеше никой да се заяжда с него. Една сутрин дойде да ме види и ми рече:

— Сигурно вече са ти разправили, че Касилда ме напуска. Отне ми я Руфино Агилера.

Бях срещал този тип в Морон. Казах:

— Да, знам го. Той е все пак по-малко боклук от всички Агилеровци.

— Боклук или не, но сега ще трябва да си има работа с мен.

Замислих се малко и го посъветвах:

— Слушай, никой не отнема нищо на никого. Ако Касилда те е оставила, това е, защото обича Руфино и вече не й пука за тебе.

— Ами хората, какво ще кажат хората? Че съм страхливец, така ли?

— Моят съвет е да не се забъркваш в разни кашии заради това, дете хората ще го кажат, и заради някаква си жена, която вече не те обича.

— Хич и не ме е грижа за нея. За мен мъж, който мисли повече от пет минути за жена, не е мъж, а педераст. Касилда няма сърце. Последната нощ, която прекарахме заедно, каза, че вече съм остарял.

— Ами истината ти е казала.

— Да, но истината боли. Сега за мен е важен Руфино.

— Внимавай, виждал съм го да действа по изборите в Мерло. Бива си го.

— Мислиш, че ме е страх от него ли?

— Знам, че не те е страх, но си помисли добре. Едно от двете — или го убиваш и отиваш да го излежиш, или той те убива и заминаваш за „Чакарита“^[3].

— Така да бъде. Ти какво би направил на мое място?

— Не знам, но моят живот едва ли е добър пример. Аз съм един нехранимайко, който стана изборджийски убиец, за да не лежи в пандиза.

— Аз пък няма да ставам наемен убиец на която и да било партия. Искам да си уредя сметките, и толкоз.

— Значи ще си рискуваш спокойствието заради някакъв си непознат и заради една жена, която вече не обичаш?

Не поиска да ме изслуша и си отиде. На другия ден чухме, че предизвикал Руфино в един магазин в Морон и Руфино го убил.

Човекът бе отишъл да умре и го бяха убили като мъж в честен двубой. Бях го посъветвал като приятел и все пак се чувствах виновен.

Няколко дни след погребението отидох да гледам бой с петли. Никога не съм припадал по тях, но оная неделя направо ме отвратиха. Какво ли им става на тия животни, си мислех, та се разкъсват едно друго ей така, за нищо!

През нощта, за която разказвам, нощта от края на моя разказ, бях се уговорил с момчетата да идем на вечеринка в кръчмата на Парда. Толкова години са минали, а и досега си спомням роклята на цветчета на приятелката ми. Танцувахме на двора. Е, не че нямаше някой и друг пиян да вдига пара, но аз се погрижих нещата да вървят по закон божи. Още нямаше дванайсет, когато се появиха ония, непознатите. Един от тях — викаха му Говедаря, тоя, когото убиха с предателство същата нощ — поръча за всички по чашка. Случайността поиска и двамата да сме замесени от същото тесто. Беше замислил нещо; приближи се до мен и взе да ме превъзнася. Каза, че бил от Северния квартал, където се говорело за подвизите ми. Оставих го да си говори, но вече подушвах нещо лошо. Пиеше ракия след ракия, може би за кураж, а най-накрая ме предизвика да се бием. Тогава се случи онова, дето никой не иска да го разбере. Видях се като в огледало в лицето на тоя смахнат фукльо и се засрамах от себе си. Не се уплаших, може би, ако бях се уплашил, щях да изляза да се бия. Стоях си ей така, все едно

нищо. Другият приближи лицето си до моето и изкрещя, ама така, че всички да го чуят:

— А пък ти си само един страхливец.

— Така да бъде — казах. — Не се страхувам да мина за страхливец. Ако това те ласкае, можеш и да прибавиш, че си ме напсувал на майка и че съм се оставил да ме заплуюеш. Сега успокои ли се?

Луханера измъкна ножа, който носех в жилетката под мишницата, и луда от гняв, го пхна в ръката ми. Отгоре на всичко каза:

— Росендо, мисля, че имаш нужда от това тук.

Хвърлих ножа и излязох, без да бързам. Учудени, хората ми сториха път. Все едно ми беше какво ще си помислят.

За да се разделя с живота, който водех дотогава, избягах в Уругвай и там станах каруцар. След като се върнах, се преселих тук. Сан Телмо винаги е бил почтен квартал.

---

[1] Тоест на две пресечки от Националната библиотека, на която Борхес е бил директор — бел.прев. ↑

[2] Улицата, на която се намира затворът в Буенос Айрес — бел.прев. ↑

[3] Голямото гробище в Буенос Айрес — бел.прев. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.